

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 96

(Prot. Nr. 59, 2.§)

2012. gada 14.decembrī

Par lietas izbeigšanu

Lieta Nr.p/11/03.01.-01./12

Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” darbībās

14.10.2010. Konkurences padome (turpmāk – KP), pamatojoties uz Konkurences likuma (turpmāk – KL) 7.panta pirmās daļas 1.punktu, nolēma uzsākt Piena kooperatīvu tirgus uzraudzību.

Uzraudzības laikā tika secināts, ka piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība „Dzēse” (turpmāk– PKS „Dzēse”) un lauksaimniecības pakalpojumu piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība „Trikāta KS” (turpmāk– LPPKS „Trikāta KS”) ir konkurenti, bet starp abiem uzņēmumiem notiek sadarbība, kuras ietvaros abas sabiedrības veido kopīgu svaigpiena pārdošanas politiku. Minētā sadarbība, vadoties no uzraudzībā iegūtās informācijas, satur vienošanos par svaigpiena realizācijas cenu, t.i., KL 11.panta pirmās daļas 1.punkta pārkāpuma pazīmes. PKS „Dzēse” un LPPKS „Trikāta KS” sadarbība notiek pilnsabiedrības „Latvijas piensaimnieks” un SIA „Latvijas Piens” ietvaros.

Ņemot vērā minēto informāciju, pamatojoties uz KL 8.panta pirmās daļas 1.punktu un 22.panta 2.punktu, KP 15.06.2011. pieņēma lēmumu ierosināt lietu Nr.p/11/03.01.-01./12 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” darbībās” (Prot.Nr.30, 3.§) (turpmāk– Lieta).

Lietas izpētes gaitā tika noskaidrots, ka ir vēl trešais kooperatīvs - LPPKS „Piena Partneri KS”, kas ir aktīvi iesaistījies sadarbībā ar PKS „Dzēse” un LPPKS „Trikāta KS”. Lietderības apsvērumu dēļ lieta pret LPPKS „Piena Partneri KS” netika ierosināta.

15.06.2011. KP, pamatojoties uz KL 8.panta pirmās daļas 2.punktu, 8.panta otro daļu un 27.panta trešo daļu, pieņēma lēmumu Nr.51 pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu Lietā (Prot.Nr.29, 4.§) uz laiku līdz 2012.gada 15.decembrim.

PKS „Dzēse” ir reģistrēta Latvijas Republikas Komercreģistrā ar reģ.Nr.42103019038, juridiskā adrese: Durbes nov., Tadaikņu pag., Lieģi, Parka iela 2.

LPPKS „Trikāta KS” ir reģistrēta Latvijas Republikas Komercreģistrā ar reģ.Nr.44103027599, juridiskā adrese: Valmiera, Cempu iela 8.

1. Lietas dalībnieku darbības veidi:

1.1. PKS „Dzēse:

- piena, piena produktu, olu un pārtikas tauku un eļļu vairumtirdzniecība;
- ar lopkopību saistītie pakalpojumi, izņemot veterināro darbību;
- mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana un ar to saistītie pakalpojumi;
- piena pārstrāde un siera ražošana;
- saldējuma ražošana.

1.2. LPPKS „Trikāta KS”:

- piena, piena produktu, olu un pārtikas tauku un eļļu vairumtirdzniecība;
- uzskaites, grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi; konsultēšana nodokļu jautājumos;
- lopkopība;
- lauksaimniecības mašīnu, iekārtu un to piederumu vairumtirdzniecība.

Abas minētās sabiedrības kopā ir izveidojušas pilnsabiedrību „Latvijas piensaimnieks”, un abas kopā vēl ar LPPKS „Piena Partneri KS” ir izveidojušas SIA „Latvijas Piens”.

Pilnsabiedrības „Latvijas piensaimnieks” reģ.Nr.40103257512, juridiskā adrese: Rīga, Republikas laukums 2. Sabiedrības dalībnieki uz 15.02.2011. bija PKS „Dzēse” un LPPKS „Trikāta KS”. Darbības veidi: piena, piena produktu, olu un pārtikas tauku un eļļu vairumtirdzniecība.

SIA „Latvijas Piens” reģ.Nr.40103343655, juridiskā adrese: Mārupes nov., Jaunmārupe, Mazcenu aleja. Sabiedrības dalībnieki ir LPPKS „Trikāta KS”, PKS „Dzēse” un LPPKS „Piena Partneri KS”. Darbības veidi: piena pārstrāde un siera ražošana.

PKS „Dzēse” un LPPKS „Trikāta KS” darbības veidi ir līdzīgi, to pamatnodarbošanās ir savu biedru saražotā svaigpiena tirdzniecība un citu ar svaigpiena ražošanu saistīto pakalpojumu sniegšana. Tādējādi pēc būtības minētās sabiedrības ir uzskatāmas par konkurentēm svaigpiena ražošanā un tirdzniecībā.

Savukārt pilnsabiedrība „Latvijas piensaimnieks” un SIA „Latvijas Piens” ir paredzētas minēto divu kooperatīvo sabiedrību darbības koordinācijai un svaigpiena apjoma konsolidācijai, kā arī piena pārstrādes rūpnīcas būvniecībai un tās darbības nodrošināšanai.

2. Konkrētais tirgus

KL 1.panta 4.punkta izpratnē konkrētais tirgus ir „konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu”. Atbilstoši KL 1.panta 5.punktam „konkrētās preces tirgus – noteiktās preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības”. Savukārt atbilstoši KL 1.panta 3.punktam „konkrētais ģeogrāfiskais tirgus – ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām”.

2.1. Konkrētās preces tirgus

Lietas dalībnieki pamatā nodarbojas ar savu biedru saražotā svaigpiena tirdzniecību. Tāpēc par konkrētās preces tirgu ir uzskatāms svaigpiena realizācijas tirgus.

2.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Latvijā jau daudzus gadus darbojas piena kooperatīvi. Tie ir izvietoti visā Latvijas teritorijā. LPPKS „Trikāta KS” iepērk pienu no Vidzemes un Latgales piena ražotājiem, PKS „Dzēse” – no piena ražotājiem Kurzemē, bet LPPKS „Piena Partneri KS” iepirkumi ir koncentrēti valsts vidusdaļā. Tādējādi teritorija, kurā notiek šo trīs kooperatīvu piena iepirkumi, aptver lielāko daļu no Latvijas teritorijas.

Svaigpiena realizācija notiek Latvijas un Lietuvas teritorijā, līdz ar to svaigpiena realizācijas tirgus var tikt vērtēts arī plašākās robežās nekā Latvija, proti, Latvija un Lietuva. Papildus KP, definējot konkrēto ģeogrāfisko tirgu, ņēma vērā KP izdarītos apsvērumus 28.04.2012. lēmumā Nr.40 lietā Nr.3064/12/03.01./1 „Par Thyrenos Holdings Ltd. un Lougeo Limited apvienošanos”¹ attiecībā uz svaigpiena realizācijas ģeogrāfiskajām robežām.

KP minētajā lietā secināja, ka no pieprasījuma viedokļa būtu pamatoti konkrēto ģeogrāfisko tirgu noteikt kā Latvijas teritoriju, bet no piedāvājuma viedokļa – kā Latvijas un Lietuvas teritoriju.

2.3. Statistiskā informācija par eksportu un importu

Saskaņā ar Valsts aģentūras „Lauksaimniecības datu centrs” sniegto informāciju (skat. 07.03.2011. vēstuli Nr.1-8/25, 24.01.2012. vēstuli Nr.1-8/20 un informāciju interneta vietnē http://www ldc.gov.lv/lv/statistika/izpildes_kvotas/) svaigpiena daudzums (kg) Latvijā bija šāds:

Tabula Nr.1

Svaigpiena realizācija (kg)

Gads	Iepirkts no ražotājiem Latvijā	Importēts	Eksportēts
2010	625 176 772	32 553 324	164 730 847
2011	661 951 805	13 036 390	204 321 966

Tabulā atspoguļotie dati liecina un lietā izdarītie apsvērumi liecina, ka svaigpiena realizācijas tirgus ir apskatāms šaurākās, t.i., nacionālās robežās, kā arī plašākās robežās, iekļaujot konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū arī Lietuvas teritoriju.

Vadoties no tabulā Nr.1 iekļautās informācijas, var aprēķināt, ka Latvijā 2011.gadā tika realizēts 470 666 229 kg svaigpiena. Aptuveni 31% no Latvijā saražotā svaigpiena 2011.gadā tika eksportēts. Eksports pamatā notiek uz Lietuvu. LPPKS „Trikāta KS”, PKS „Dzēse” un LPPKS „Piena Partneri KS” patstāvīgi un caur pilnsabiedrību „Latvijas piensaimnieks” ir eksportējušas aptuveni (*) (< 30%) no svaigpiena, kas eksportēts no Latvijas teritorijas 2011.gadā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, konkrētais tirgus Lietā tiek definēts kā svaigpiena realizācijas tirgus Latvijas teritorijā, kuru ir iespējams apskatīt arī plašākās robežās, pievienojot vismaz daļu Lietuvas teritorijas. Ievērojot vairākus faktorus, kas liecina, ka

¹ <http://www.kp.gov.lv/files/pdf/XpMf75bH6V.pdf>.

tirgus varētu tikt definēts arī šaurāk, kā arī ievērojot to, ka viens no galvenajiem konkrētā tirgus definēšanas mērķiem konkurences lietās, arī šajā Lietuvā, ir tirgus dalībnieku pozīcijas noteikšana konkrētajā tirgū² (pamatojoties uz definētā konkrētā tirgus robežām), KP uzskata, ka šajā Lietuvā, lai izvērtētu Lietas dalībnieku tirgus daļu ģeogrāfiski plaši definētajā konkrētajā tirgū, pietiek (un tas pamatojams arī ar lietderības apsvērumiem) izvērtēt tirgus dalībnieku pozīciju ģeogrāfiski šauri definētajā tirgū. Ir pamatoti uzskatīt, ka, ja Lietas dalībnieku tirgus daļa ģeogrāfiski šauri definētajā konkrētajā tirgū nesasniedz noteiktos kritērijus, tad arī ģeogrāfiski plašāk definētajā konkrētajā tirgū tā nepārsniegs šos kritērijus. Par šī apgalvojuma patiesumu liecina tas, ka eksporta apjoms no Latvijas ir daudz mazāks par apjomu, kuru Latvijas svaigpiena pārstrādātāji iepērk no Latvijas svaigpiena ražotājiem, attiecīgi uz vietas tiek patērēts vairāk, nekā eksportēts.

3. Lietas dalībnieku pozīcijas konkrētajā tirgū

Nemot vērā no VA „Lauksaimniecības datu centrs” iegūto informāciju, var aprēķināt, ka LPPKS „Trikāta KS” tirgus daļa 2011.gadā Latvijas teritorijā bija (*). Savukārt pie pieņēmuma, ka viss minēto trīs kooperatīvu iepirktais piens apjoms 2011.gadā tiktu realizēts Latvijas teritorijā, tad no Latvijas teritorijā kopā saražotā daudzuma tas būtu aptuveni (*) (<20%). Apskatot šo tirgu plašākās robežās, tirgus daļas būs vēl mazākas.

4. Normatīvais regulējums

4.1. Konkurences likums

Saskaņā ar KL 11.panta pirmās daļas pirmo punktu ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijā, tai skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanās noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz cenām vai realizācijas noteikumiem. Saskaņā ar KL 11.panta otro daļu: „*Par spēkā esošām tiek atzītas tādas vienošanās, kuras veicina preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, radot labumu patērētājiem, turklāt šīs vienošanās:*

- 1) neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai;*
- 2) nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā”.*

4.2. Ministru kabineta noteikumi

LPPKS „Trikāta KS”, PKS „Dzēse” un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbība Lietas ietvaros tika vērtēta atbilstoši Ministru kabineta 29.09.2008. noteikumu Nr.798 „*Noteikumi par atsevišķu horizontālo sadarbības vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam*” (turpmāk – Noteikumi Nr.798) prasībām.

Atbilstoši Noteikumu Nr.798 2.9.apakšpunktam „*vienošanās starp konkurentiem, kuras mērķis ir kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci starp tiem, tai skaitā vienošanās par tiešu vai netiešu cenu vai tarifu noteikšanu jebkādā veidā vai to veidošanas noteikumiem, kā arī par tādas informācijas apmaiņu, kura attiecas uz*

² Kas, savukārt, nepieciešams, lai izvērtētu KL 11.panta otrajā daļā noteikto atbrīvojumu piemērojamību konkrētajā gadījumā

cenām vai realizācijas noteikumiem, un vienošanās par piedalīšanos vai nepiedalīšanos konkursos vai par šīs darbības (bezdarbības) noteikumiem” ir kvalificējama kā horizontālā karteļa vienošanās.

4.3. Eiropas Savienības normatīvie akti

Saskaņā ar Eiropas Komisijas pamatnostādņēm par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta (pašlaik – Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 101.pants) piemērojamību horizontālām sadarbības nolīgumiem: „*Horizontāla sadarbība var radīt konkurences problēmas, piemēram, ja sadarbības puses vienojas noteikt cenas vai ražošanas apjomu, sadalīt tirgus, vai sadarbība ļauj pusēm saglabāt, iegūt vai palielināt tirgus spēju, radot negatīvas sekas tirgū attiecībā uz cenām, izlaidi, inovāciju vai produktu daudzveidību un kvalitāti,³ tādējādi negatīvi ietekmējot klientus un patērētājus*”. Minētās vienošanās ir horizontālās karteļa vienošanās.

Ievērojot, ka Lietas dalībnieku darbība saistīta ar lauksaimniecību, izvērtējot Lietas apstākļus, nepieciešams ņemt vērā LESD noteikumus attiecībā uz Eiropas Savienības (turpmāk – ES) kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanu dalībvalstīs. KP Lietas izpētes procesā ņēma vērā LESD 39.pantā iekļautos kopējās ES lauksaimniecības politikas mērķus:

„*1. Kopējās lauksaimniecības politikas mērķi ir:*

a) celt lauksaimniecības ražīgumu, veicinot tehnikas attīstību un panākt lauksaimniecības ražošanas racionālu attīstību un ražošanas faktoru, jo īpaši darbaspēka, optimālu izmantojumu;

b) šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus;

c) stabilizēt tirgus;

d) nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū;

e) panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām”.

Attiecībā uz piena ražotāju organizācijām spēkā ir stājies speciālais regulējums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr.261/2012 (pieņemta 14.03.2012.), ar ko attiecībā uz līgumattiecībām piena un piena produktu nozarē groza Padomes Regulu Nr.1234/2007 (turpmāk – Regula Nr.261/2012). Šī regulējuma stāšanās spēkā būtiski maina pie noteiktajiem nosacījumiem KL piemērošanu attiecībā uz svaigpiena ražotājiem. Šie nosacījumi vēl nav izpildījušies, jo Lietas dalībnieki vēl nav kļuvuši par *atzītām piena ražotāju organizācijām*. Jaunais nozares regulējums faktiski atļauj nozares ražotāju organizācijai ražotāju vārdā, kas ir tās dalībnieki (biedri), attiecībā uz visu vai daļu no to kopējā ražošanas apjoma risināt sarunas par līgumiem par svaigpiena piegādēm svaigpiena pārstrādātājam vai savācējam līdz noteiktam apjomam⁴. Minētais

³ Komisijas paziņojums. Pamatnostādnes par Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 81.panta piemērojamību horizontālās sadarbības nolīgumiem, Oficiālais Vēstnesis C 003 , 06/01/2001 lpp.0002 – 0030, 2.punkts.

⁴ Regulas Nr.261/2012 126.c. 2.punkts: 2. Ražotāju organizācijas sarunas var notikt:

a) neatkarīgi no tā, vai lauksaimnieki īpašumtiesības uz svaigpienu nodod ražotāju organizācijai;

b) neatkarīgi no tā, vai pārrunātā cena ir tāda pati attiecībā uz visu vai daļu lauksaimnieku, kuri ir ražotāju organizācijas dalībnieki, kopējo ražošanas apjomu;

c) ar noteikumu, ka konkrētai ražotāju organizācijai:

i) svaigpiena apjoms, par kuru tiek risinātas šādas sarunas, nepārsniedz 3,5% no kopējā Savienības ražošanas apjoma; un

ii) svaigpiena apjoms, par kuru tiek risinātas šādas sarunas un kurš tiek saražots kādā konkrētā dalībvalstī, nepārsniedz 33% no attiecīgās dalībvalsts kopējā valsts ražošanas apjoma; un

atbrīvojums tiks attiecināts arī uz ražotāju organizāciju asociācijām. Tādējādi vienošanās starp konkurentiem-svaigpiena ražotājiem varētu būt atbrīvojamas no KL 11.panta pirmajā daļā noteiktā vienošanās aizlieguma, un tas ir labvēlīgāks regulējums attiecībā uz piena ražotājiem nekā tas bija pirms Regulas Nr.261/2012 spēkā stāšanās.

5. Sadarbība starp Lietas dalībniekiem

5.1. Sadarbības vēsture

LPPKS „Trikāta KS” 29.08.2012. vēstulē ir norādīti iemesli, kāpēc LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” uzsāka sadarbību:

„Pasaules globālā finanšu un ekonomiskā krīze būtiski ietekmēja lauksaimniecību un jo īpašu piena nozari. Arī Latvijā ekonomikas attīstībā tika novērtētas būtiskas izmaiņas, sevišķi lauksaimniecības sektorā – piena nozarē.⁵ Krīzes laikā ievērojami samazinājās pieprasījums pēc piena produktiem, kā rezultātā strauji samazinājās piena produktu cenas. Tas Latvijas piena pārstrādes uzņēmumiem radīja eksporta problēmas, lielus gatavās produkcijas uzkrājumus un apgrozāmo līdzekļu trūkumu, tāpēc uzņēmumi bija spiesti samazināt piena iepirkumu cenu un iepirkuma apjomu.⁶

Piena iepirkuma cena 2008.gadā samazinājās par 29,7%, gada beigās noslīdot jau zem piena ražošanas pašizmaksas.⁷ 2009.gada sākumā piena iepirkuma cena turpināja strauji samazināties, jūnijā nokrita pat līdz 109,03 LVL/t, kas bija par 32,8% mazāk salīdzinājumā ar 2009.gada janvārī.⁸ Kopumā 2009.gadā vidējā piena iepirkuma cena samazinājās par 26%.⁹ Tādējādi lauksaimnieki cieta milzīgus zaudējumus.

Problēmas piena nozarē ietekmēja arī piena ražošanas saimniecību darbību, proti, daudzas saimniecības bija spiestas pārtraukt piena ražošanu ne tikai tāpēc, ka bija ievērojami samazinājušies piena iepirkuma apjomi un cena, bet arī tāpēc, ka atsevišķos reģionos piena pārstrādātāji bija pilnībā atteikušies no piena iepirkšanas.¹⁰”

Kooperatīvu sadarbības vēsture, pamatojoties uz informāciju, kas atspoguļota 15.12.2011. Sarunu protokolā ar LPPKS „Trikāta KS”:

„Sākotnējai sadarbībai tika izvēlēta līgumsabiedrības forma, lai pārbaudītu, kā kooperatīvi spēj sadarboties. Tā ir demokrātiska sadarbības forma. Līgumsabiedrības biedrs pat var izstāties, ja pārdomā. Līgumsabiedrība „Latvijas piensaimnieks” savu uzdevumu izpildīja par 100%. Līgumsabiedrība parādīja, vai mēs varam vai nevaram

iii) svaigpiena apjoms, par kuru tiek risinātas šādas sarunas un kurš tiek piegādāts kādā konkrētā dalībvalstī, nepārsniedz 33% no attiecīgās dalībvalsts kopējā valsts ražošanas apjoma;

d) ar noteikumu, ka attiecīgie lauksaimnieki nav citas ražotāju organizācijas dalībnieki, kura to vārdā arī risina sarunas par šādiem līgumiem; tomēr pienācīgi pamatotos gadījumos, kad lauksaimniekiem pieder divas atšķirīgas ražošanas vienības ģeogrāfiski dažādos apgabalos, dalībvalstis var atkāpties no šā nosacījuma. (...)

Šajā pantā atsauces uz ražotāju organizācijām ietver arī šādu ražotāju organizāciju asociācijas.”

⁵ Sk. Latvijas lauku attīstības valstu stratēģijas plāna 2007.-2013. gadam 22.punktu.

⁶ Sk. Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas ziņojumu par 2008.gadu „Latvijas lauksaimniecība un lauki 2009”, 36.lpp.

(aplūkojams:http://www.zm.gov.lv/doc_upl/GADA_ZINOJUMS_2009_v_docx_small.pdf).

⁷ Turpat, 34.lpp.

⁸ Sk. Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas ziņojumu par 2010.gadu „Latvijas lauksaimniecība un lauki 2011”, 58.lpp. (http://www.zm.gov.lv/doc_upl/L_gada_zinojums_2011.pdf).

⁹ Turpat, 57.lpp.

¹⁰ Sk. <http://www.ekonomika.lv/latvijas-piensaimnieciba-problemu-virpuli>.

strādāt kopā. Līgumsabiedrības darbības laikā kooperatīvs „Piena partneri” sadalījās divās daļās, jo viena daļa šī kooperatīva biedru nevēlējās sadarboties.(...)

Tad, kad tika pieņemti attiecīgie Ministru kabineta noteikumi par finansējumu un līdzekļi rūpnīcas būvēšanai varēja tikt iegūti, bija jāiesniedz projekta pieteikums, izvēle krita par labu SIA „Latvijas piens” dibināšanai.

SIA „Latvijas Piens” bija jāuzņemas banku saistības un attiecīgās ķīlas – līgumsabiedrības forma minētajam mērķim vairs nederēja”.

Ievērojot teikto, KP secina, ka no minētajiem Lietas dalībnieku argumentiem izriet nepieciešamība kooperatīviem sadarboties, lai sasniegtu mērķi – zemniekiem piederošas vertikāli integrētas ražošanas ķēdes izveidi. Tādējādi varētu tikt risinātas nozares problēmas iespējamās krīzes gadījumā, kas laiku pa laikam notiek svaigpiena ražošanā. Turklāt būtisks faktors ir tas, ka pateicoties jaunās pārstrādes rūpnīcas izveidei, palielināsies piena produktu ražošanas apjoms Latvijas teritorijā, palielinot produktu ar augstāko pievienoto vērtību ražošanas apjomu un vienlaicīgi samazinot nepārstrādāta svaigpiena eksportu.

5.2. Pilnsabiedrības „Latvijas piensaimnieks” un SIA „Latvijas Piens” dibināšanas dokumentu normas attiecībā par sadarbību

Pilnsabiedrības „Latvijas piensaimnieks” izveidošana ir Lietas dalībnieku LPPKS „Trikāta KS”, PKS „Dzēse” sadarbības sākotnējā forma. 2010.gada maija mēnesī ir noslēgts „Nodomu protokols” starp SIA „Piena partneri”, LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse”. Tajā ir norādīts: (*).

LPPKS „Trikāta KS”, PKS „Dzēse” un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbības nākamais posms bija SIA „Latvijas Piens” nodibināšana:

SIA „Latvijas Piens” dalībnieku līguma (turpmāk – Līgums), kuru 11.11.2010. noslēdza PKS „Dzēse”, LPPKS „Trikāta KS” un LPPKS „Piena Partneri KS” 1.daļā Vispārīgie noteikumi” ir norādīts, ka: (*).

SIA „Latvijas Piens” komercdarbības veidi ir (Līguma 6.punkts):

- piena pārstrāde;
- piena produktu ražošana;
- piena un piena produktu tirdzniecība.

(*).

Nemot vērā minēto, KP secina, ka SIA „Piena partneri”, LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” jau pilnsabiedrības „Latvijas piensaimnieks” dibināšanas dokumentos ir definējušas sadarbību, kas nosaka to darbību konsolidāciju, kas ir nepieciešama kopīgas pārstrādes rūpnīcas būvniecībai. Svaigpiena konsolidāciju šajos dokumentos bija paredzēts attiecināt arī uz svaigpienu, kas nav nepieciešams kopējās pārstrādes rūpnīcas darbības nodrošināšanai. KP secina, ka sadarbības mērķis bija konsolidēt saražotos svaigpiena apjomus kopīgai to pārdošanai, lai nodrošinātu augstāko svaigpiena pārdošanas cenu. Vienlaicīgi sadarbība paredzēja mehānismu, kā motivēt Lietas dalībniekus ievērot vienošanos, nodrošinoties pret to, ka kāds no partneriem izvairās no „svaigpiena ieguldījuma kopējā katlā”, kā arī lai iegūtu maksimāli iespējamus līdzekļus piena pārstrādes rūpnīcas uzbūvei un turpmākai funkcionēšanas nodrošināšanai.

5.3. Līguma labojums

KP un Lietas dalībnieku pārstāvju tikšanās laikā 27.07.2012. KP vērsa Lietas dalībnieku uzmanību uz to, ka Līguma 11.punkts var tikt vērtēts kā konkurenci

svaigpiena iepirkuma tirgū pārmērīgi ierobežojošs, tāpēc KP aicināja SIA „Latvijas Piens” dalībniekus pārvērtēt Līguma punkta nepieciešamību. Atbildot uz minēto KP iebildumu, LPPKS „Trikāta KS” 29.08.2012. vēstulē ir norādījusi, ka (*). *Līdz ar to SIA „Latvijas Piens” dalībnieki ir nolēmuši nākamajā dalībnieku sapulcē (2012.gada 20.septembrī) lemt par Dalībnieku līguma grozījumiem, izslēdzot Dalībnieku Līguma 11.punktu*”. 05.10.2012. LPPKS „Trikāta KS” vēstulei Nr.1/3603 pielikumā bija pievienots dokuments „Sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Latvijas Piens” dalībnieku līguma grozījumi”, kurā ir norādīts, ka dalībnieki ir vienojušies izslēgt no Līguma 11.punktu.

Izvērtējot minēto, KP secina, ka SIA „Latvijas Piens” dalībnieki ir novērsuši potenciālo konkurences apdraudējumu, ko varēja izraisīt Līguma 11.punkts. Tādējādi SIA „Latvijas Piens” dalībnieki ir tiesīgi patstāvīgi noteikt swaigpiena, kas nav nepieciešams pārstrādes rūpnīcas darba nodrošināšanai saskaņā ar Līguma 9.punktu, realizācijas noteikumus.

5.4. Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” kopīgā swaigpiena realizēšana

Lietas izpētes gaitā tika iegūta informācija, kā šī lēmuma 5.2.punktā norādītajos dokumentos definētā sadarbība tika īstenota faktiskajā uzņēmumu ikdienas darbības ietvaros.

13.04.2011. tikšanās laikā starp KP pārstāvjiem un PKS „Dzēse” valdes priekšsēdētāju M.P., kā arī 12.10.2011. tikšanās laikā starp KP pārstāvjiem un LPPKS „Piena Partneri” tika iegūta informācija par to, ka (*). Par faktisko kooperatīvu sadarbību liecina arī to savstarpējā sarakste (e-pasta vēstules), kas iegūta no minēto kooperatīvu atbildīgo amatpersonu datoriem.

5.5. Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” kopīgā piena produktu ražošanas uzsākšana (rūpnīcas būvniecība)

Lietas izpētes gaitā KP izvērtēja kopīgās ražošanas regulējumu un bankas prasības, t.i., tika izvērtēts, vai rūpnīcas celšanas sakarā procesā iesaistītas institūcijas (Lauku atbalsta dienests (turpmāk – LAD), banka) izvirzīja prasības, piemēram, bankas prasības kredīta piešķiršanai, kuru izpildei Lietas dalībniekiem bija jāuzsāk šī lēmuma 5.4. punktā minētā sadarbība, t.i, vai minētie Lietas apstākļi varētu būt uzskatāmi par tādiem, kas izraisa Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbības nepieciešamību, lai sasniegtu uzstādīto mērķi – uzcelt savu swaigpiena pārstrādes rūpnīcu.

Rūpnīcas projekts:

Speciālais regulējums attiecībā uz ES Projektu finansēšanu (projekta dokumentu sagatavošanu) ir Ministru kabineta 08.04.2008. noteikumi Nr.255 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai Latvijas lauku attīstības programmas pasākuma „Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana” ietvaros” (turpmāk – Noteikumi Nr.255).

Saskaņā ar Noteikumu Nr.255 4.3.apakšpunktu atbalsta pretendents ir *„juridiska persona piena pārstrādes sektorā, ja vismaz 51 procents tās daļas, akcijas vai pajas pieder vienam vai vairākiem atbilstīgiem kooperatīviem, bet pārējās daļas, akcijas vai pajas pieder arī vienai vai vairākām personām, kas nodarbojas ar piena ražošanu, vai vienam vai vairākiem kooperatīviem, kas apvieno piena ražotājus, un ja daļu, akciju vai*

paju īpašnieku kopējais piegādes kvotas ietvaros realizētais piena apjoms pēdējā noslēgtajā kvotas gadā ir vismaz 70 000 tonnu (nosakot realizēto piena apjomu kooperatīviem, vērā tiek ņemts to biedru piegādes kvotas ietvaros realizētais piena apjoms”.

LPPKS „Trikāta KS” 29.08.2012. vēstulē ir norādīts, ka „*Nemot vērā Noteikumos Nr.255 ietvertu prasību par realizētā piena apjomu, ne LPPKS „Trikāta KS” ne kāds cits piena ražotāju kooperatīvs atsevišķi nespētu realizēt piena pārstrādes rūpnīcas būvniecības projektu.*”

Tādējādi secināms, ka pārstrādes rūpnīcu spēja uzcelt tikai vairāki kooperatīvi kopā. Informācija no SIA „Latvijas piens” iesniegtā projekta pieteikuma¹¹:

„SIA „Latvijas Piens” projekts paredz ražot divu veidu produktus (zīmola sieru un standartizētu izejvielu, ko tālāk izmantotu piena pārstrādes uzņēmumi):

- *industriālos (iebiezinātos) produktus (vājpiena koncentrātu, saldo krējumu, iebiezinātās siera sūkalas);*
- *sierus (industriālo sieru un zīmola sieru (ar preču zīmi „Trikāta”))”.*

Projekta mērķi:

- *piena ražotājiem piederošas piena pārstrādes ražotnes izveide, piesaistīt nepieciešamos finanšu līdzekļus projekta īstenošanai, uzsākt ražotnes būvniecību, pabeigt celtniecības darbus, iegādāties ražošanai nepieciešamo aprīkojumu, nodibināt kontaktus ar klientiem, piegādātājiem un sadarbības partneriem.*
- *radīt konkurētspējīgu un plaši atpazīstamu piena pārstrādes uzņēmumu ar modernu ražošanas tehnoloģiju un augstas kvalitātes izaudzēto produkciju u.c.*

Lietas izpētes gaitā tika pievērsta uzmanība tai projekta sadaļai, kurā sniegta informācija par faktiskajiem projektā iesaistītajiem dalībniekiem. KP konstatēja, ka faktiski sadarbībā sakarā ar jaunās piena pārstrādes rūpnīcas būvniecību ir iesaistīti daudz vairāk uzņēmumu nekā tas tika paziņots publiski, t.i., PKS „Straupe”, AS „Rankas Piens”, PKS „Pienene KT”, LPKS „Viļāni”, LPKS „Alači1”, PKS „Drusti”, Igaunijā reģistrētais uzņēmums Tori-Selja Piimauhistu.

Izvērtējot minēto, KP secina, ka, lai sasniegtu minētos projekta mērķus, Lietas dalībniekiem un LPPKS „Piena Partneri KS” bija jāsadarbojas. Šiem tirgus dalībniekiem kopīgi ir jāpilda nozīmīgas finansiālas saistības, kuras izpildīt atļauj no kopīgās svaigpiena realizācijas procesa iegūtie naudas līdzekļi. Projekta īstenošanai palīdz arī līdzekļi no kooperatīvu sadarbībā iegūtās izmaksu ekonomijas, kas ir apskatīta šī lēmuma 6.2.1. punktā.

Bankas prasība:

29.08.2012. LPPKS „Trikāta KS” vēstulē norādīts, ka „*LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” sadarbība, t.sk., kopīga piena realizācija piena pārstrādātājiem, tika uzsākta, lai pārlicinātu bankas par piena ražotāju, t.i., zemnieku, spēju sadarboties un īstenot viņiem piederošas piena pārstrādes rūpnīcas būvniecības projektu. Kopīga piena realizācija bija priekšnosacījums aizdevuma saņemšanai, bez kura projekta īstenošana nebūtu iespējama.*”

¹¹ LAD 23.01.2012. vēstulē Nr.10.5.2/2-11/320 sniegtā informācija.

Savukārt 05.10.2012. LPPKS „Trikāta KS” vēstulē Nr.1 pielikumā pievienotajā 22.12.2011. AS „SEB banka” vēstulē ir norādīts, ka „Izvērtējot iespēju piešķirt kredītlīdzekļus piena pārstrādes rūpnīcas izveidei tika izvērtēti vairāki apstākļi, tai skaitā parādnieka iespējamā spēja atmaksāt izsniegto aizdevumu. Šajā gadījumā liela nozīme bija piena pārstrādes rūpnīcas spējai atpelnīt tajā ieguldītos līdzekļus. SIA „Latvijas Piens” viens no aizdevuma izsniegšanas priekšnosacījumiem bija spēja nodrošināt pārstrādes rūpnīcu ar tai nepieciešamo izejvielu, t.i., pienu.(*).

KP secina, ka AS „SEB banka” ir pieprasījusi SIA „Latvijas Piens” izvērtēt iespējamo izejvielas trūkuma risku un pieprasījusi iesniegt nodrošinājumu tam, ka jaunajai pārstrādes rūpnīcai projekta īstenotāji spēs nodrošināt nepieciešamo svaigpiena apjomu. Tā AS „SEB banka” nodrošinājās pret iespējamo projekta neizpildi, ko varētu izraisīt nepieciešamo izejvielu trūkums. Turklāt minētā vēstule pierāda, ka banka svaigpiena apjoma konsolidāciju bija izvirzījusi kā kredītlīdzekļu piešķiršanai nepieciešamo nosacījumu.

Minētais fakts, izvērtējot to kopsakarībā ar šī lēmuma 6.2. punktā apskatītajiem efektivitātes ieguvumiem un citiem šajā lēmuma punktā minētajiem faktiem, ir priekšnosacījums, lai secinātu, ka Lietas dalībnieku ekonomisko aktivitāšu integrācija, kas ir tieši saistīta ar pārstrādes rūpnīcas būvniecību un ar bankas prasībām, bija tieši saistīta ar kopējās ražošanas izveides procesu.

6. Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbības formu savstarpējā saistība un tās vērtējums

No Lietas materiāliem ir secināms, ka Lietas dalībnieki un LPPKS „Piena Partneri KS” ir veikuši kopīgu preču pārdošanu un vienlaicīgi uzsākuši kopīgas ražošanas ieviešanu. Tā kā Lietas dalībnieki ir norādījuši, ka abas sadarbības formas ir cieši saistītas, tad pirms to vienošanās izvērtēšanas atbilstoši KL, ir jānoskaidro šo vienošanās savstarpējā nepieciešamība (objektīvā saistība). Vienošanās izvērtējums ir jāveic atbilstoši tās kontekstam un ietekmei uz konkrēto tirgu. Lietas dalībnieki uzskata, ka abas vienošanās ir vērtējamas kopsakarā, galvenokārt, jo:

- rūpnīcas būvniecībai bija nepieciešams veikt kopīgu pārdošanu, lai saņemtu ES finansējumu atbilstoši Noteikumiem Nr.255, kā arī lai izpildītu no bankas izvirzīto prasību garantijas saņemšanai par konkrēta svaigpiena apjoma nodrošināšanu;
- rūpnīcas būvniecībai bija nepieciešams Lietas dalībnieku finansējums, ko varēja nodrošināt ar daļu no ienākumiem, ko saņēma SIA „Latvijas Piens” no Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” preču pārdošanas;
- rūpnīcas darbības nodrošināšanai nepieciešamas regulāras izejvielu piegādes.

Vērtējot finansējuma piešķiršanas prasības, no prasību teksta un tā būtības izriet, ka finansējums tiks piešķirts vienīgi tādai personai, kuras rīcībā ir konkrēts svaigpiena apjoms. KP ņem vērā arī Lietas dalībnieku sniegtos apsvērumus par grūtībām, kas saistītas ar konkrēta svaigpiena daudzuma nodrošināšanas saistību nodibināšanai un ievērošanai. Lai pierādītu, ka Lietas dalībnieku sadarbība būs stabila ilgtermiņā, lai attiecīgi uzbūvētu piena pārstrādes rūpnīcu, iepriekšēja sadarbība kopīgā preču izplatīšanā bija nepieciešama, lai šie kooperatīvi paši pārliecinātos par kopējas sadarbības iespējamību un nepieciešamību, kā arī pārliecinātu par to attiecīgās institūcijas.

Attiecībā uz ienākumu no kopīgas preču pārdošanas caur SIA „Latvijas Piens” novirzīšanu rūpnīcas projektam KP kopumā arī izvērtēja, vai kopīga preču pārdošana varētu būt vienīgais veids kā apvienot finanšu līdzekļus rūpnīcas projekta būvniecībai.

KP piekrīt Lietas dalībnieku viedoklim, ka kopīga preču pārdošana ļāva tirgot Lietas dalībnieku preces ārpus Latvijas par izdevīgākām cenām, kas atviegloja finansējuma saņemšanu. Vienlaicīgi KP atzīst, ka varēja būt arī citi veidi nepieciešamā finansējuma iegūšanai, tomēr, ņemot vērā Lietas izpētes laikā apskatītos argumentus, KP akceptē Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” rīcību, kad finanšu resursi tika iegūti no kopīgas svaigpiena pārdošanas, tāpēc šī sadarbības forma tiks detalizēti analizēta tālākajā lēmuma tekstā.

6.1. Kopīga piena pārdošana

6.1.1. Vienošanās izvērtējums atbilstoši KL 11.panta pirmās daļas 1.punktam

(*).

KP, izvērtējot Lietuvā iegūto informāciju, secina, ka jomas, kurās sadarbojās Lietas dalībnieki un LPPKS „Piena Partneri KS”, kopumā saskan ar sadarbības mērķi, kas izriet no sadarbības dibināšanas dokumentiem. Sarunu protokolos iekļautā informācija un Lietas dalībnieku sarakste pierāda, ka SIA „Latvijas Piens” dibināšanas dokumentos iekļautie noteikumi tiek īstenoti dzīvē, tiek veikta kopīga svaigpiena tirdzniecība, pamatā to eksportējot uz Lietuvu. Minētā informācija pierāda, ka Lietas dalībnieki un LPPKS „Piena Partneri KS” kopā apsprieda kopējos svaigpiena realizācijas noteikumus un kopā pieņēma attiecīgos lēmumus, kas saistīti ar svaigpiena realizācijas cenu.

Lietas dalībnieku 2010.gada maija noslēgtais Nodomu protokols attiecībā uz kopīgu piena pārdošanu satur apņemšanos, „*Nodrošināt vienotu, caurspīdīgu un vienlīdzīgu piena iepirkuma nosacījumu izstrādi un ieviešanu visām Pusēm*”. No šī noteikuma ir secināms, ka Lietas dalībnieku starpā bija paredzēta savstarpēja vienošanās par nosacījumiem, tostarp cenu, attiecībā uz kopīgo piena pārdošanu trešajām personām, kas kā konstatēts šī lēmuma 5.4.punktā, arī tika realizēta. Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka minētie nosacījumi un sadarbība starp Lietas dalībniekiem satur vienošanos par to preču tālākpārdošanas trešajām personām cenu, kas ir aizliegts saskaņā ar KL 11.panta pirmās daļas 1.punktu.

Atbilstoši Noteikumu Nr.798 7. un 8.punktam vienošanās aizliegumam netiek pakļautas horizontālās sadarbības vienošanās par kopīgu preces pārdošanu, ja tajās tieši vai netieši iesaistīto tirgus dalībnieku kopējā tirgus daļa nepārsniedz 15%.

Attiecībā uz konkurējošu tirgus dalībnieku līgumiem, kuros ir ietverta cenu fiksēšana, vienmēr ir attiecināmi KL 11.panta pirmās daļas noteikumi neatkarīgi no tirgus dalībnieku tirgus daļas. Tas nozīmē, ka līgumu noslēgšana, kuru ietvaros notiek cenu politikas koordinācija starp konkurentiem, nevar tikt atbrīvota no vienošanās aizlieguma saskaņā ar Noteikumu Nr.798 6.punktu, jo tā pēc būtības sevī ietver kartēļa vienošanos. Tādējādi, tā kā minēto tirgus dalībnieku vienošanās satur cenu fiksēšanu starp konkurentiem, tad konkrētajā gadījumā nevar tikt piešķirts Noteikumos Nr.798 paredzētais atbrīvojums.

6.1.2. Izmaiņas normatīvajā regulējumā

LPPKS „Trikāta KS”, PKS „Dzēse” un LPPKS „Piena partneri”, kā arī citu piena ražotāju sadarbības regulējums saskaņā Regulas Nr.261/2012 noteikumiem attiecībā par KL iekļauto vienošanās aizliegumu var būtiski mainīties, ja šie tirgus dalībnieki izveidos organizāciju vai organizācijas, kuras tiks atzītas atbilstoši attiecīgajiem normatīvajiem aktiem (kuri tiks izveidoti atbilstoši Regulas Nr.261/2012 noteikumiem). Šāds notikumu scenārijs – organizācijas izveidošana un atzīšana – ir

iespējams, ņemot vērā to, ka minētā regulējuma mērķis ir veicināt piena ražotāju kooperāciju un radīt piena ražotājiem labvēlīgākus tirgus apstākļus.

6.2. Vienošanās izvērtējums atbilstoši KL 11.panta otrajai daļai

Tomēr, neskatoties uz lēmuma 6.1.1.punktā minēto, pie noteiktiem apstākļiem līgumam, kas ietver sevī konkurējošu uzņēmumu biznesa aktivitāšu integrāciju, dēļ kurām cenu fiksēšana ir vitāli nepieciešama, var tikt piešķirts atbrīvojums saskaņā ar KL 11.panta otrās daļas noteikumiem.

Ņemot vērā, ka vienošanās Lietas dalībnieku starpā par cenu to preču tirdzniecībai veido daļu no kopējās preču pārdošanas, nepieciešams noteikt, vai vienošanās par cenu ir objektīvi saistīta un nepieciešama kopīgai preču pārdošanai.

No Lietas dalībnieku apsvērumiem ir secināms, ka vienošanās par kopīgu cenu preču tālākpārdošanai ir nepieciešama, lai tirgotu pienu lielajiem piena pārstrādātājiem ārpus Latvijas. Šāda nepieciešamība izriet no tā, ka pārstrādātāji labprātāk akceptē darījumus par lielākiem apjomiem, piedāvājot izdevīgākas cenas. KP pievienojas šim argumentam, ņemot vērā, ka atsevišķos gadījumos pircēju prasība par vienu cenu nevis vairākām var būt pamatota. Šāda pieeja tiek uzskatīta par attaisnojošu arī no Eiropas Komisijas puses¹².

Līdz ar to KP, izvērtējot vienošanās par cenu atbilstību konkurences tiesībām, ņem vērā ieguvumus, kas rodas no kopīgas preču pārdošanas.

Vienošanās, kas ir aizliegta saskaņā ar KL 11.panta pirmo daļu, var tikt atbrīvota no šī aizlieguma saskaņā ar KL 11.panta otro daļu, kad šī vienošanās veicina preču ražošanas vai realizācijas uzlabošanu vai ekonomisko attīstību, radot labumu patērētājiem, turklāt šīs vienošanās:

- 1) neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai;
- 2) nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā.

6.2.1. Svaigpiena realizācijas uzlabošana un ekonomiskā attīstība lauksaimniecībā

Lietas ietvaros tika vērtēts, vai Lietas dalībnieku sadarbība ir nepieciešama citu tirdzniecības funkciju integrācijai un vai šīs sadarbības rezultātā rodas efektivitātes ieguvumi un citi apstākļi, lai konstatētu atbilstību LESD 39.pantā iekļautajiem mērķiem.

29.08.2012. LPPKS „Triakāta KS” vēstulē norādīts, ka „*Kooperatīvu sadarbība, t.sk. kopīga piena realizācija, parādīja, ka tā samazina piena savākšanas, transportēšanas un citas loģistikas izmaksas, tādējādi radot efektivitātes uzlabojumus, kas dod labumu arī patērētājiem. (...)*

Piena savākšana no zemniekiem ir sarežģīts, dārgs un laikietilpīgs process. Kooperatīvu sadarbība dod iespēju optimizēt piena savākšanas procesu. Proti, ņemot vērā kooperatīvu un to biedru ģeogrāfisko atrašanās vietu, viens transportlīdzeklis var savākt pienu no dažādu kooperatīvu biedriem.(...)

Bez tam piena pārstrādātāji sarunās par piena piegādes līgumu slēgšanu regulāri norāda, ka tiem ir svarīgs piegādātā piena apjoms. Sarunās par piena cenu vienmēr noteicošais faktors ir piegādātā piena apjoms.(...)

Kooperatīvu sadarbības rezultātā ietaupītie līdzekļi ļauj vairāk finanšu līdzekļus ieguldīt kooperatīvu saimnieciskās darbības attīstībā, kā arī izmaksāt vairāk naudas

¹² Komisijas 16.02.2010. darba dokuments par ES konkurences tiesību mijiedarbību ar Kopējo lauksaimniecības politiku: piemērojamās konkurences tiesības vienošanās starp zemniekiem piena nozarē (*The interface between EU competition policy and the Common Agriculture Policy (CAP): Competition rules applicable to cooperation agreements between farmers in the dairy sector*”.

saviem biedriem. (). Savukārt zemnieki papildus iegūtos līdzekļus var ieguldīt piena ražošanas attīstībā, piemēram, iegādājoties labāku un kvalitatīvāku lopbarību, vitamīnus un medikamentus u.tml., kas uzlabo saražotā piena kvalitāti.”*

KP secina, ka Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbība rada efektīvāku loģistikas procesu, ļauj lietderīgāk izmantot minēto kooperatīvu rīcībā esošos ražošanas līdzekļus, tādējādi samazinot izmaksas, kuras saistītas ar transporta vadīšanu un piegādēm ar pilnībā nepiepildītu transportu. Savukārt no sadarbības iegūtie naudas līdzekļi Lietas dalībniekiem un LPPKS „Piena Partneri KS” dod iespēju iegūt līdzekļus nepieciešamajam līdzfinansējuma apjomam, lai uzbūvētu savu pārstrādes rūpnīcu.

Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” noslēgtais Līgums ir saistīts ar piena nozares mērķi – paaugstināt svaigpiena ražotāju konkurētspēju, kā arī veicināt to vertikālo integrāciju, kas palīdzētu zemniekiem izdzīvot krīzes situācijās. Būtiski, ka šie ieguvumi saskan ar ES centieniem veicināt piena ražotāju konkurētspēju, kā rezultātā ir izveidota kopējā lauksaimniecības politika un LESD 39.panta pirmajā daļā norādītie mērķi ir tieši vērsti uz lauksaimnieku saimnieciskās darbības veicināšanu un to darbības ienākumu palielināšanu. KP secina, ka Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbības sakarā ir iespējams konstatēt atbilstību LESD 39.pantā iekļautajiem ES kopējās lauksaimniecības politikas mērķiem, t.i., Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbība veicina tehnikas attīstību, lauksaimniecības ražošanas racionālu attīstību, stabilizē tirgus, nodrošina piedāvāto produktu pieejamību tirgū un tā visa rezultātā tiek panākts, ka patērētāji varētu saņemt piedāvātos produktus par samērīgām cenām, jo piena pārstrādes jomā līdz ar Lietas dalībnieku īpašumā esošās svaigpiena pārstrādes rūpnīcas atvēršanu, pastiprināsies konkurence piena pārstrādes un piena produktu vairumtirdzniecības jomās.

Trīs minētie kooperatīvi ir apvienojuši savas darbības tādā apjomā, kā to nosaka Līgums. Atlikušo komercdarbību tie veic patstāvīgi, piemēram, LPPKS „Triķāta KS” daļu no savu biedru saražotā svaigpiena realizē, balstoties uz šīs sabiedrības patstāvīgi noslēgtajiem līgumiem. Tādējādi Līguma puses ir vienojušās par kopēju ražošanu un realizāciju, bez tālākas savstarpējo aktivitāšu integrācijas.

Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” sadarbības galvenais mērķis bija savas pārstrādes rūpnīcas būvniecība. Pieprasījuma palielinājums svaigpiena tirgū dos tiešu labumu pašiem piena ražotājiem, nodrošinot papildus noieta kanālu to saražotajam svaigpienam (t.i., veicinās neatkarību no pārstrādātājiem), un veicinās konkurenci piena produktu tirgū, jo tirgū ienāks jauns tirgus dalībnieks. Turklāt piena piegādes ķēdes galaposmā tas sniegs ieguvumu arī patērētājiem, jo tiem būs pieejams plašāks piena produktu sortiments. Tādējādi, lai gan tiešs, nepastarpināts labums patērētājiem no kopīgas piena pārdošanas nav konstatējams, tomēr jāsecina, sadarbības rezultātā labums patērētājiem iespējams pastarpinātā veidā.

6.2.2. Neuzliek ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai

Kā jau augstāk minēts, konkrētā gadījumā Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” gadījumā cenu fiksēšana ir nepieciešama, lai integrētu citas mārketinga funkcijas, t.i., kopīga svaigpiena pārdošana dod iespēju un naudas līdzekļus kopīgas piena pārstrādes rūpnīcas celtniecībai. Tādējādi šī integrācija rada būtisku efektivitāti. Šī efektivitāte ir tiešs rezultāts no ekonomisko aktivitāšu integrācijas, nevis no citu izmaksu samazināšanās, kas saistīta ar konkurences samazināšanos starp minētajiem kooperatīviem. Līgums vairs nesatur ierobežojumus, kas nav nepieciešami to kopīgo mērķu sasniegšanai (izslēgts Līguma 11.punkts). Turklāt pusēm nav tirgus varas, kas ļauj tām likvidēt konkurenci.

KP secina, ka efektivitāte, kas rodas no kolektīva svaigpiena pārdošanas procesa, var kompensēt potenciālo negatīvo efektu konkurencei, ja liels pircējs negrib sadarboties ar daudziem piegādātājiem, kad katram no tiem vienošanās par cenu un piegādes nosacījumiem notiek atsevišķi, un pieprasa vienotu pārdošanas cenu.

Konkrētā gadījumā no šajā Lietā iekļautās e-pasta sarakstes var secināt, ka piena pārstrādes uzņēmums (*) akceptēja SIA „Latvijas Piens” koordinējošo darbību, kas ļauj šim piena pārstrādātājam sadarboties tikai ar vienu personu, bet ne ar daudziem svaigpiena ražotājiem. Minētajā e-pasta vēstulē iekļautā informācija arī skaidri norāda uz svaigpiena pārdošanas cenas atkarību no piegādātā apjoma.

Lietas dalībnieku un LPPKS „Piena Partneri KS” vienošanās neuzliek attiecīgajiem tirgus dalībniekiem ierobežojumus, kuri nav nepieciešami minēto mērķu sasniegšanai un nedod iespēju Lietas dalībniekiem likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā. Vienīgais potenciālais konkurences ierobežojums no Līguma tika izslēgts (Līguma 11.punkts).

6.2.3. Nedod iespēju likvidēt konkurenci ievērojamā konkrētā tirgus daļā

KP norāda, ka tas, vai vienošanās ir spējīga radīt negatīvas sekas konkrētajā tirgū, ir atkarīgs no ekonomiskās situācijas, kuru nosaka gan līguma būtība, gan iesaistīto pušu kopējais tirgus spēks, kuru nosaka citi strukturāli faktori – konkrētās kooperācijas iespējas ietekmēt konkurenci līdz būtiskam apjomam.

Šajā gadījumā konkrētais tirgus ir svaigpiena realizācijas tirgus Latvijā, kuru var apskatīt arī plašākās robežās. Konkrētā tirgus piedāvājuma puses struktūra ir sadrumstalota, jo tirgum ir raksturīgs arī liels apjoms salīdzinoši nelielu svaigpiena ražotāju, tādēļ svaigpiena ražotāju kooperācija ir būtisks nosacījums tālākai piena nozares attīstībai un konkurētspējas paaugstināšanai, īpaši ņemot vērā plānoto piena kvotu sistēmas atcelšanu, kas paredzama tuvāko gadu laikā.

Lēmuma 2.3.punktā iekļautā informācija par Lietas dalībnieku pozīciju konkrētajā tirgū liecina, ka vienošanās dalībniekiem nav tirgus varas. Turklāt, vērtējot Lietas dalībnieku iespējamo tirgus varu, jāņem vērā, ka pastāv būtiska pircēju vara, ko realizē Latvijā un Lietuvā esošie lielie piena pārstrādātāji, kuru finansiālās iespējas atsvērtu piena ražotājus no iespējamās cenu paaugstināšanas, pat ja Lietas dalībniekiem būtu lielāka tirgus daļa, piemēram, līdz 20%.

6.3. Vienošanās atbrīvojums no KL 11.panta pirmajā daļā noteiktā aizlieguma

KP, izvērtējot Lietas apstākļus, konstatēja, ka pastāv pazīmes, kāpēc sadarbība starp Lietas dalībniekiem varētu būt atbrīvojama no KL 11.panta pirmajā daļā noteiktā aizlieguma saskaņā ar KL 11.panta otrās daļas noteikumiem. KP pārbaudīja Lietas dalībnieku sadarbības mērķus, kas nofiksēti vai izriet no sadarbības dibināšanas dokumentācijas (juridiski), kā arī to, kādi secinājumi par sadarbības mērķiem ir izdarāmi, vērtējot reāli notikušo sadarbību. Bez tam tika izvērtēta Lietas dalībnieku sadarbības nepieciešamība un efektivitātes ieguvumi no tās, kas apskatīts šī lēmuma iepriekšējos punktos.

KP, izvērtējot Lietas dalībnieku sadarbības mērķi kontekstā ar reāli notikušām darbībām svaigpiena kopīgā realizācijā, secina, ka vienošanās par svaigpiena cenu bija nepieciešamas un neizbēgamas šo tirgus dalībnieku sadarbības sastāvdaļas.

Sadarbība, kas ietvēra kopēju svaigpiena pārdošanas procesu, Lietas dalībniekiem un LPPKS „Piena Partneri KS” kopīgi pieņemt lēmumu par piena realizācijas noteikumiem, bija objektīvi nepieciešams arī, lai sasniegtu uzstādīto mērķi – uzcelt savu svaigpiena pārstrādes rūpnīcu. Turklāt rūpnīcas celšanas sakarā procesā

iesaistītas institūcijas (LAD un banka) izvirzīja prasības, piemēram, bankas prasības kredīta piešķiršanai, kuru izpildei Lietas dalībniekiem un LPPKS „Piena Partneri KS” bija jāuzsāk minētā sadarbība.

Ņemot vērā Lietā iegūto informāciju, var secināt, ka attiecībā uz Lietas dalībniekiem ir attiecināms KL 11.panta otrajā daļā iekļautais atbrīvojums.

Līdz ar to nav konstatējams KL 11.panta pirmās daļas 1. punktā noteiktā aizlieguma pārkāpums LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” darbībās.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 4.punktu, 11.panta pirmās daļas 1.punktu, 11.panta otro daļu, 27.² panta pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 63.panta pirmās daļas 4.punktu, Konkurences padome

nolēma:

izbeigt lietas Nr.p/11/03.01.-01./12 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktā noteikto pārkāpumu LPPKS „Trikāta KS” un PKS „Dzēse” darbībās” izpēti.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*)-Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

S. Ābrama